

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.04.374> JEL classification: D24, G30, O14, O33, M21
UDC: 658.15:330.341.1:004.8

Олена ЗІНЧЕНКО

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку,
Криворізький національний університет, Україна
E-mail: nvo.alta@gmail.com
ORCID iD: 0000-0003-1156-1148
Web of Science ResearcherID: PII-1663-2026.

Ольга АНІСІМОВА

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри інформаційних систем управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна
E-mail: o.anisimova@donnu.edu.ua
ORCID iD: 0000-0002-8016-9361
Web of Science ResearcherID: PII-1182-2026

Євгенія МІЩУК

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри маркетингу, обліку, оподаткування та публічного управління,
Криворізький національний університет, Україна
E-mail: mishchuk@knu.edu.ua
ORCID iD: 0000-0003-4145-3711
Web of Science ResearcherID: AAH-1795-2021

СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

АНОТАЦІЯ

У статті сформульовано положення щодо системного формування механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства в умовах інтелектуалізації та цифровізації суспільства. Проаналізовано підходи науковців до визначення сутності та структури економічного потенціалу підприємства, запропоновано авторське трактування сутності даної категорії та її структури. Розроблені авторські положення, відповідно до яких механізм розвитку економічного потенціалу формуватиметься на основі симбіозу його фінансових та економічних складових з проекцією на використання резервів та можливостей інтелектуалізації та цифровізації суспільства. Запропоноване авторське бачення системи, заснованої на симбіозі економічного та фінансово потенціалу підприємства з урахуванням динамічних змін суспільства в межах світових глобалізаційно-диджиталізаційних процесів. Актуалізовано ключові фактори, що впливають на структуру механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства на етапах формування, виявлення та

© Олена Зінченко, Ольга Анісімова, Євгенія Міщук, 2025

Отримано: 22.10.2025 р.

Рекомендовано до друку: 18.11.2025 р.

Опубліковано: 19.12.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Зінченко О., Анісімова О., Міщук Є. Система формування механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства в умовах інтелектуалізації та цифровізації суспільства. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 4. С. 374-385. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.04.374>

використання наявного потенціалу. Візуалізовано алгоритм системного формування механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства в умовах інтелектуалізації та цифровізації суспільства, яка базується, зокрема: на урахуванні впливових факторів; застосуванні комплексу управлінських заходів щодо регулювання таких факторів; на удосконаленні системи нівелювання ймовірних ризиків; на формуванні механізму підвищення адаптивності підприємства до зміни умов діяльності з метою досягнення стійкої конкурентоспроможності.

Результати. Розкрито теоретичні та методологічні підходи щодо системного формування механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства в умовах інтелектуалізації та цифровізації суспільства. На основі розглянутих підходів до визначення сутності та структури економічного та фінансового потенціалу підприємства розроблено авторські підходи до визначення сутності даної категорії та її структури. Виокремлено ключові фактори, що впливають на структуру механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства. Візуалізовано систему формування механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства в умовах інтелектуалізації та цифровізації суспільства.

Ключові слова: механізм розвитку; економічний потенціал; фінансовий потенціал; управлінські рішення; організаційна складова; конкурентоспроможність підприємства; фактори впливу; алгоритм формування стратегії розвитку; система, інтелектуалізація; цифровізація.

Вступ

Пріоритетом розвитку кожного підприємства в умовах інтелектуалізації суспільства постають ключові аспекти формування, виявлення та використання наявного потенціалу. Оскільки для впровадження необхідних заходів вирішальними є фінансово- економічні аспекти будь якого потенціалу, доцільно зосередити увагу на економічному та фінансовому потенціалі підприємства. крім того важливою особливістю сьогодення для усіх країн поступають такі загальносвітові процеси, що пов'язані з інтелектуалізацією та цифровізацією суспільства.

Отже, у сучасних умовах інтелектуалізації та диджиталізації суспільства та усіх фінансово- економічних процесів у ньому проблема розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства набуває особливої актуальності, що обумовило необхідність додаткових теоретико-методологічних досліджень стосовно удосконалення системи формування механізму розвитку - економічного та фінансово потенціалу підприємства шляхом перенесення акцентів на урахування умов інтелектуалізації та цифровізації суспільства.

Огляд літератури

Дослідженню потенціалу підприємств та його складників присвячено наукові роботи значної кількості учених [1-19 тощо].

Економічний потенціал (наприклад такими метрами, як Р. Каплан, Д. Норт, А. Чандлер) визначається, здебільшого, у якості інтегральної характеристики ресурсних можливостей певного господарюючого суб'єкта з метою забезпечення ефективного стратегічного їх використання [1-3].

Дещо іншої точки зору дотримуються прихильники «Resource-Based View» (ресурсного підходу) щодо трактування даної категорії. Такий підхід започаткований у працях Е. Пенроуза та розвинутий у подальшому Дж. Барні та іншими його послідовниками [4; 5]. Згідно нього категорію економічний потенціал трактують як комплекс специфічних ресурсів і компетенцій, за допомогою яких формуються стратегічні конкурентні позиції підприємств [4; 5].

З точки зору більшості економістів, які дотримуються системного підходу (наприклад, Л. фон Берталанфі) механізм розвитку економічного потенціалу підприємства є відкритою багаторівневою системою, що працює у безпосередньому взаємозв'язку із зовнішнім середовищем та має складну багаторівневу внутрішню структуру [6]. Системного підходу щодо даного предмету дослідження дотримуються також більшість сучасних вітчизняних вчених, наприклад автори робіт [8-13 та ін.].

У свою чергу такі дослідники, як Д. Тисе, Дж. Пайсено, А. Шуен [7] у межах динамічного підходу в основі концепції економічного

потенціалу вбачають здатність підприємств до акумулювання ресурсів з подальшою їх трансформацією з огляду на зміни зовнішнього середовища. Підкреслюючи нашу прихильність даній концепції, акцентуємо увагу на тому, що згідно неї формування механізму розвитку економічного потенціалу у даному дослідженні буде розглянуто, як процес створення динамічної системи, орієнтованої на безперервне оновлення та нарощування потенціалу завдяки досягненням сучасного суспільства у сферах його інтелектуалізації та цифровізації [7]. Аналізуючи основні концепції традиційних підходів на їх основі вважаємо за доцільно сформулювати інтегрований підхід, відповідно до якого механізм розвитку економічного потенціалу формуватиметься як на основі симбіозу його фінансових та економічних складових з проекцією на використання резервів та можливостей інтелектуалізації та цифровізації суспільства.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних положень і розроблення системного підходу до формування механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства з урахуванням умов інтелектуалізації та цифровізації суспільства. Для досягнення поставленої мети у статті передбачено розв'язання таких завдань: узагальнити та систематизувати наукові підходи до визначення сутності й структури економічного та фінансового потенціалу підприємства з урахуванням сучасних теоретико-методологічних концепцій; обґрунтувати авторське бачення механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства в умовах інтелектуалізації та цифровізації суспільства; розробити та візуалізувати систему й алгоритм системного формування механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства, орієнтовані на підвищення його адаптивності та конкурентоспроможності.

Методологія та методи дослідження

Методологічною основою дослідження є системний, процесно-функціональний та інтегрований підходи, які дали змогу розглядати економічний і фінансовий

потенціал підприємства як динамічну відкриту систему, що формується та розвивається під впливом інтелектуалізації й цифровізації суспільства. У межах дослідження застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Методи аналізу та синтезу використано для узагальнення наукових підходів до визначення сутності й структури економічного та фінансового потенціалу підприємства. Системний підхід дав змогу обґрунтувати механізм їх розвитку як цілісну сукупність взаємопов'язаних елементів, факторів і управлінських впливів. Порівняльний аналіз застосовано для виявлення спільних і відмінних рис існуючих концепцій формування потенціалу підприємства. Логіко-структурний метод використано для побудови алгоритму системного формування механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства. Графічні методи слугували інструментом візуалізації результатів дослідження та представлення авторських узагальнень.

Результати та їх обговорення

Для того, щоб визначити теоретико-методологічні засади формування механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства базуватимемось на трактуваннях, наданих авторами роботи [13]. Економічний потенціал підприємства автори цитованої роботи визначають як «можливості підприємства по оптимальному формуванню і максимальному використанню економічних ресурсів, що є в наявності на певний момент часу (певний короткий період), з позиції забезпечення бажаних максимальних тактико-стратегічних цілей, результатів і вигід» [13, с. 112], а фінансовий потенціал підприємства – як «можливості підприємства на певний момент часу (певний короткий період) до оптимальної диверсифікації джерел фінансування й оптимального залучення фінансових ресурсів (видів капіталу), які плануються і реалізуються на рівні максимальної ефективності фінансової діяльності підприємства у відповідності з визначеними тактико-стратегічними цілями, завданнями й результатами» [13, с. 111]. Важливим аспектом цитованої роботи є позиція авторів щодо доцільності використання

симбіозу даних категорій – фінансово-економічного потенціалу підприємства як «можливості підприємства з оптимального формування та максимального використання фінансових і економічних ресурсів у їх сукупності й гармонійній єдності з позиції забезпечення бажаних максимальних тактико-стратегічних фінансово-економічних цілей, результатів і вигід [13, с. 111].

Погоджуючись з позицією авторів на чолі з Турило А. М., пропонуємо адаптувати дану категорію до умов інтелектуалізації та цифровізації суспільства шляхом розробки адаптованого методологічного інструментарію формування механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства [13].

Система формування механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства за будь-яких умов повинна мати у своїй основі забезпечення досягнення стратегічних цілей створення підприємства. Ми окреслюємо у якості стратегічної мети такі фінансово-економічні орієнтири, як підвищення вартості підприємства та (або) його торгової марки на ринку, а також зростання доходів власників. Проміжними (поточними) орієнтирами при цьому, зазвичай, виступають: підвищення рівня прибутку підприємства, його прибутковості, а у деяких випадках – просто утримання беззбитковості. Важливими його критеріями є нівелювання впливу деструктивних факторів та утримання під постійним контролем диференційованого спектру ризиків.

Механізм розвитку економічного потенціалу підприємства з методологічної точки зору в контексті нашого дослідження пропонуємо трактувати у якості складної інтегрованої системи взаємопов'язаних факторів, заходів та управлінських методів щодо формування перманентної поточної та стратегічної спроможності підприємства забезпечувати стабільне зростання його фінансово-економічної результативності та ринкової вартості (рис. 1).

Система формування такого механізму повинна включати:

- урахування факторів, що впливають на структуру механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства;

- комплекс управлінських заходів щодо регулювання таких факторів;
- систему нівелювання ймовірних ризиків;
- механізм підвищення адаптивності підприємства до зміни умов діяльності з метою досягнення стійкої конкурентоспроможності.

Отже, при формуванні досліджуваної системи, насамперед, менеджменту підприємства потрібно враховувати (і формувати в конструктивному позитивно спрямованому векторі) фактори, що впливають на структуру механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства. Концептуально такі фактори можна виокремити наступним чином (див. рис. 1).

Наголосимо, що відображений на рис.1 перелік факторів, що впливають на структуру механізму розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства не є вичерпним та ієрархічно структурованим. Як видно із даного рисунку, в сучасних умовах поряд із найважливішими організаційно-виробничими, фінансово-економічними, інноваційними та маркетинговими факторами постають інтелектуальні та інформаційно-цифрові чинники.

Фактично, наразі інтелектуальні та інформаційно-цифрові чинники виступають у якості умовних детермінант формування певного рівня потенціалу. Якщо підприємство оптимально використовує дані чинники, має відповідну інформаційну спроможність, інформаційну гнучкість, високий когнітивно-креативний рівень персоналу (тощо) – тоді досягнення виробничого, маркетингового (та інших) секторів примножуються і призводять до необхідного рівня економічного та фінансового потенціалу підприємства. За умови ігнорування підприємством необхідності урахування даних чинників – усі позитивні досягнення виробничого, маркетингового (та інших) секторів підприємства – можуть бути фактично помножені на нуль.

Вважаємо, що дослідження системи розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства має у своїй основі, здебільшого, базування на системно-цільовій та процесно-функціональній передумовах. Використання системного підходу підпорядковане формуванню економічного та

фінансового потенціалу підприємства на основі принципів системності, компліментарності, цілеорієнтованості та комплексності. Цей підхід визначає економічний та фінансовий потенціал підприємства як системний процес. Застосування при дослідженні процесно-функціонального підходу орієнтоване на позиціюванні економічного та фінансового потенціалу підприємства як процесу та

комплексу відповідних унікальних функцій, а також як динамічної економічної категорії. Синергетичний симбіоз цих двох взаємопов'язаних дій в умовах господарської діяльності сприятиме зростанню фінансово-економічних результатів та конкурентоспроможності.

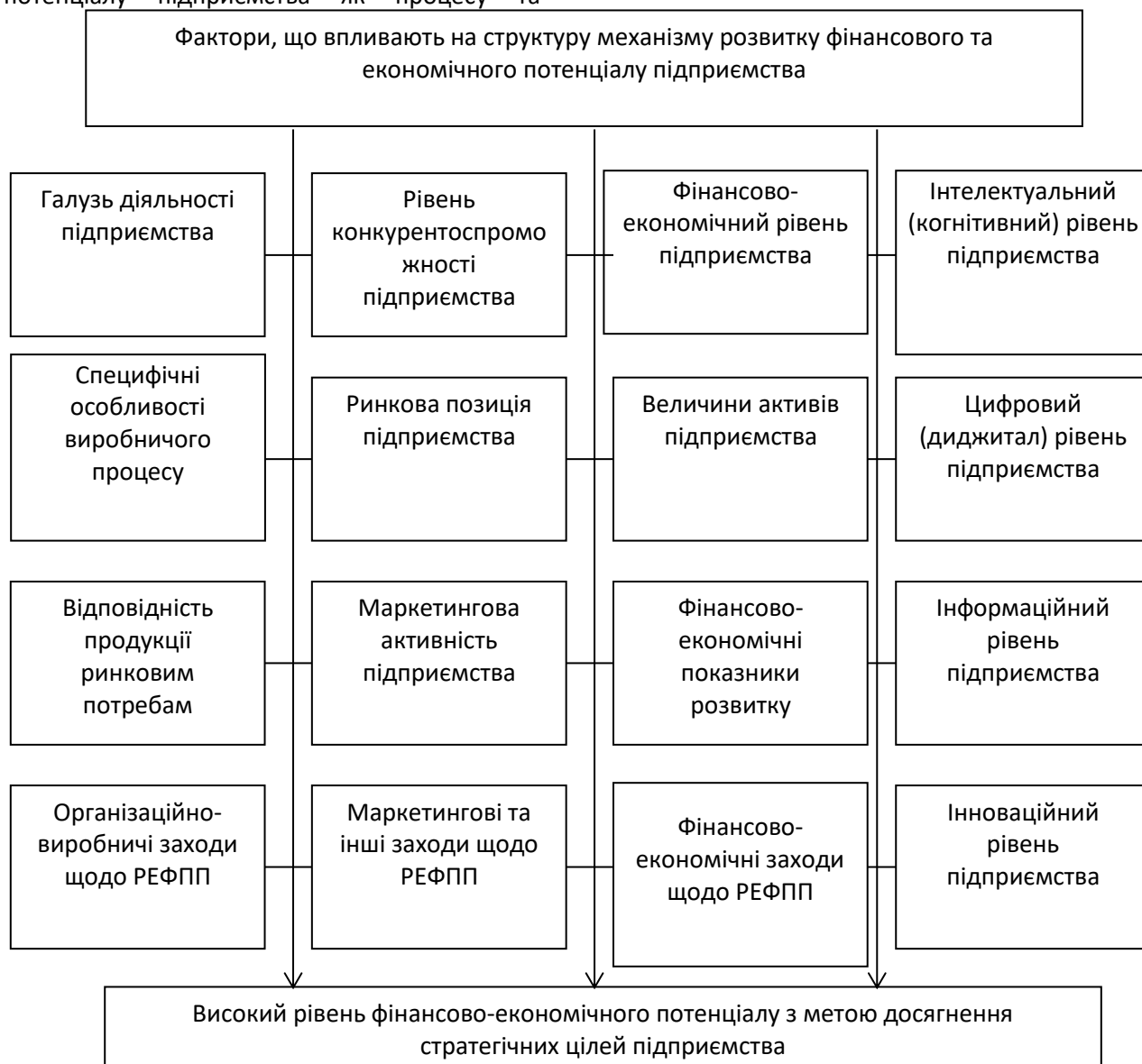

Рис. 1. Ключові фактори, що впливають на структуру механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства, (розроблено авторами)

де РЕФПП – розвиток економічного та фінансово потенціалу підприємства.

В результаті використання такої системи створюватиметься підґрунтя база для детальних планування, обґрунтування, діагностики, та формування механізму

розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства (на всіх етапах управління цим процесом у найбільш детальному висвітленні). Отже, досліджуваний нами механізм повинен

формування на системних засадах комплексного урахування усіх факторів розвитку підприємства.

Розглянуті фактори (як ендогенні, так і екзогенні) пов'язані зі структурою економічного потенціалу підприємства. Для визначення такої структури розглянемо підходи економістів до виокремлення базових складників економічного потенціалу.

У якості класичного підходу стосовно його складників можна визначити наведені у роботі Орехової А. І.: фінансовий, виробничий, маркетинговий, трудовий, організаційно-управлінський, інвестиційний потенціали [14], у роботі Ружицької Т.Д. (де акценти перенесені на функціональну структуру): трудовий, виробничий, інноваційний, організаційно-управлінський потенціал [15], а також у статті Балахонової О. В.: фінансовий, кадровий, науково-технологічний, виробничий потенціал тощо [9].

Деяко модифіковані підходи до структури економічного потенціалу підприємства спостерігаємо, наприклад, у таких дослідженнях, як у колективу на чолі з Турило А. М.: фінансово-економічний та інноваційно-інвестиційний [13]; у роботі авторів Кобець С. П. та Ващенко О. М.: майновий, інвестиційний, фінансовий, виробничий потенціал [17]; у роботі авторів Ажаман І. А. та Жидков О. І.: кадровий, фінансово-інвестиційний, організаційно-управлінський, конкурентний, маркетингово-збутовий, підприємницький, інноваційний, виробничий та інформаційний потенціали [18], у дослідженні Васківської К. В. зі співавторами: кадровий, інформаційний, інвестиційно-інноваційний, виробничий потенціал та стратегія розвитку [12]. У роботі Анісімової О. М. запропоновано розглядати конкурентний механізм розвитку економічного потенціалу з урахуванням конкурентної позиції підприємства та конкурентного середовища підприємства [16]. У роботі Зінченко О. А. досліджено взаємозалежність економічного потенціалу та прибутку підприємства (у контексті зв'язку ключових результатів господарської діяльності) [19, с. 78].

Визнаючи важливість та актуальність кожного із процитованих підходів, вважаємо за доцільне виокремити економічну, фінансову,

інтелектуальну (когнітивну) та інформаційну (діджиталізаційну) складові економічного потенціалу підприємства.

Структурно механізм розвитку економічного потенціалу представляє собою систему управління його розвитком, яка складається із значної кількості складових: економічної, фінансової, організаційної, інтелектуальної, інноваційної, інформаційної тощо.

Механізм передбачає узгоджене функціонування різних видів потенціалу підприємства, зокрема економічного, фінансового, виробничого, інтелектуального, інформаційного, інноваційного, що забезпечує синергетичний ефект у процесі досягнення стратегічних цілей.

Алгоритм механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства повинен бути детально організаційно розробленим, оскільки досягнення високого рівня економічного потенціалу підприємства шляхом його постійного розвитку зорієнтовано на удосконалення його структури та організаційних заходів (рис. 2). Такий механізм включатиме розгалужену сукупність організаційних, фінансово-економічних важелів впливу на процеси підприємства на всіх щаблях управління ним: від залучення ресурсів та формування фондів, зростання інноваційності технологій, підвищення професійно-когнітивних якостей персоналу до інтелектуально-цифрової спроможності підприємства в цілому. Важелі механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства мають охоплювати також і організацію постійного навчання персоналу, формування необхідних навичок для ефективного адаптування до умов інформаційної економіки та інші заходи.

Ці заходи в умовах становлення інформаційної економіки повинні мати спрямування на інформаційно-інноваційну та інтелектуально-когнітивну складові функціонування підприємства. Екстенсивні, традиційні, низько інтелектуальні підходи до організації економічних процесів на підприємстві наразі не спроможні забезпечити відповідної мобільності прийняття необхідних рішень.

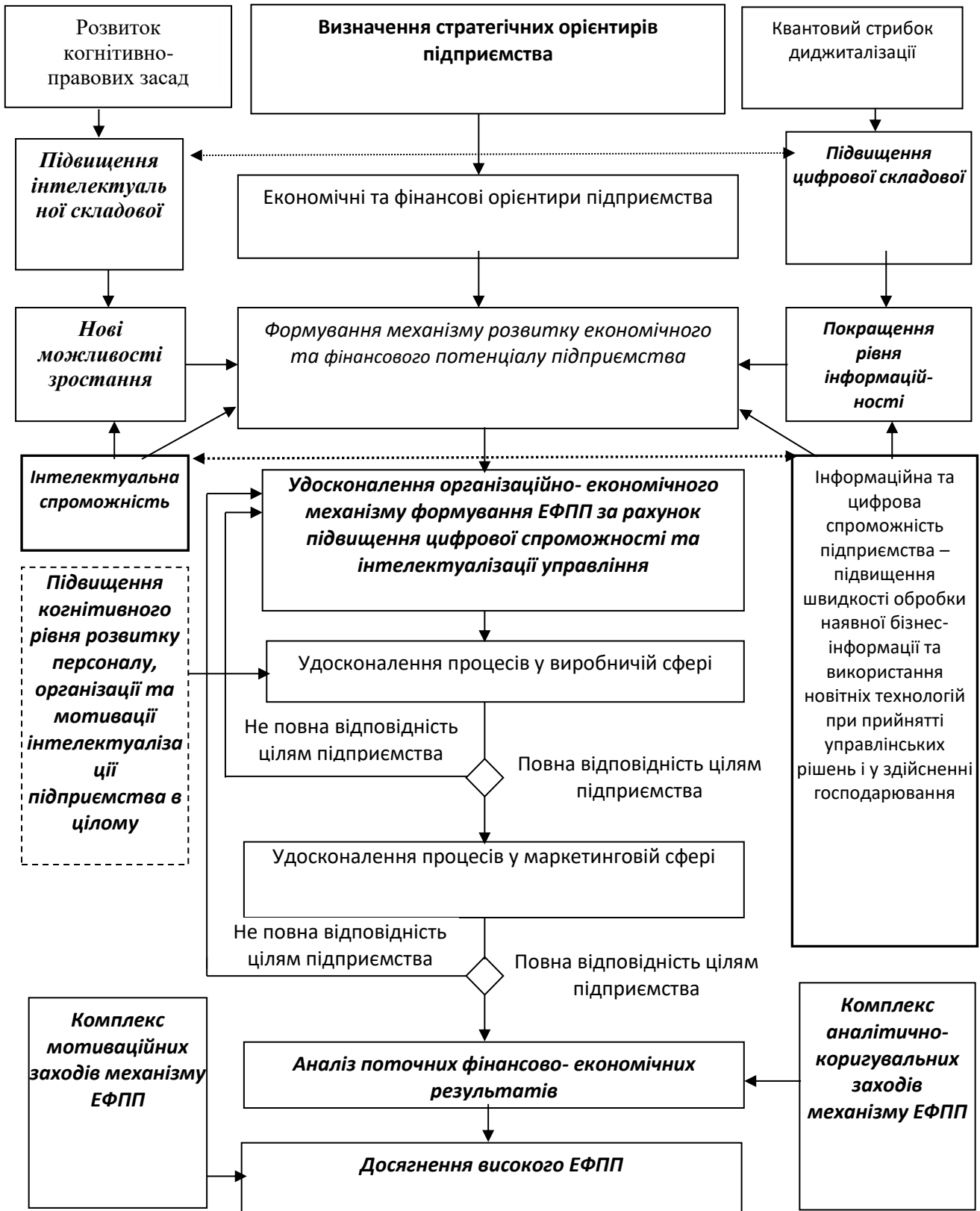

Рис. 2. Алгоритм системного формування механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства в умовах інтелектуалізації та цифровізації суспільства

Розроблено авторами.

ЕФПП - економічний та фінансовий потенціал підприємства

Вони, як наслідок, в умовах нестачі часу призводять до зниження рівня економічної безпеки, зниження показників економічного розвитку та нестабільності конкурентоспроможності підприємства.

Система формування механізму розвитку економічного та фінансового потенціалу підприємства передбачає, на нашу думку, симбіоз шести головних підсистем (фінансово-економічної, організаційної, маркетингової, когнітивно-інформаційної, ризиково-нівелюючої, адаптаційної підсистем), а також широкого переліку допоміжних підсистем.

Отже, формування механізму економічного та фінансового потенціалу підприємства в умовах інформатизації та цифровізації економіки здійснюється з певними особливостями, обумовленими глобалізаційними інформаційними процесами (з урахуванням специфічних особливостей етапу цифровізації економіки).

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, у даній статті наведені авторські погляди на удосконалення методики системного формування механізму розвитку економічного та фінансово потенціалу підприємства в умовах суспільства на основі перенесення акцентів на інтелектуалізацію та цифровізацію його діяльності для забезпечення

його адаптування до умов інформаційної економіки з метою досягнення високого рівня економічної безпеки та конкурентоспроможності підприємства. До того ж, важливою складовою будь якого механізму розвитку економічних процесів є сектор, зорієнтований на нівелювання ризиків та підвищення конкурентоспроможності. Формування таких секторів на всіх рівнях підприємств слугують важливими передумовами досягнень значної результативності діяльності. Більш детальна увага цьому аспекту буде приділена нами у подальших дослідженнях.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування

Роботу виконано за відсутності фінансової підтримки.

Доступність даних

Це дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.

Використання засобів штучного інтелекту

Під час підготовки цієї роботи автори не використовували інструменти штучного інтелекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kaplan R. S., Norton D. P. The strategy-focused organization: how balanced scorecard companies thrive in the new business environment. Boston : Harvard Business School Press, 2001. 416 p.
2. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 159 p. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
3. Chandler A. D. Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise. Cambridge : MIT Press, 1962. 463 p.
4. Penrose E. The Theory of the Growth of the Firm (3rd edn). Oxford:, Oxford University Press, 2009. 249 p. <https://doi.org/10.1093/0198289774.001.0001>
5. Barney J., Clark D. Resource-Based Theory: Creating and Sustaining Competitive Advantage. Oxford: Oxford University Press, 2007. 328 p.
6. Bertalanffy L. von. General System Theory: Foundations, Development, Applications. New York: George Braziller, 1968. 289 p. URL: <https://studylib.net/doc/27689634/von-bertalanffy-ludwig-general-system-theory-1968>

7. Teece D. J., Pisano G., Shuen A. Dynamic Capabilities and Strategic Management. *Strategic Management Journal*. 1997. Vol. 18(7). P. 509–533.
8. Гайбура Ю. А. Фінансово-економічний потенціал підприємства: сутність і значення в умовах негативних впливів. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2025. № 47. С. 1–11. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2025-2.23>
9. Балахонова О. В. Узагальнення складових економічного потенціалу підприємства і механізм його розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2021. Т. 20, № 2(48). С. 98-115. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2021.2\(48\).243683](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2021.2(48).243683)
10. Богма О. С., Ганечко І., Лимар В. Економічний потенціал підприємства: зміст та ключові характеристики. *Scientia fructuosa*. 2022. № 141(1). С. 58–68. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(141\)04](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(141)04)
11. Вовк О. М., Дудік А. О. Управління потенціалом розвитку підприємства: стратегічний підхід. *Економічний простір*. 2020. № 162. – С. 53-56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-9>
12. Васьківська К. В., Лозінська Л. Д., Галімук Ю. О. Економічний потенціал підприємства в умовах змін: суть та характерні особливості. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7858> (дата звернення: 29.01.2026). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.7
13. Турило А.М., Турило А.А., Короленко Р.В., Короленко С.М., Фінансово-економічний та інноваційно-інвестиційний потенціал в аспекті стратегії розвитку підприємства 2022 Вісник Криворізького національного університету, вип. 55, 2022. С. 110-113. URL: https://ev.nmu.org.ua/index.php/uk/archive?arh_article=805
14. Орехова А. І. Економічний потенціал підприємства: сутнісні характеристики та структуризація. *Економіка і суспільство*. 2018. № 17. С. 308–313. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/45.pdf
15. Ружицька Т.Д. Сутність та складові елементи поняття «економічний потенціал підприємства». *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2009. №5. Т. 2. С. 178–181. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_5_2/pdf/178-181.pdf
16. Анісімова О. М. Методологічний підхід до оцінки конкурентоспроможності економічного потенціалу підприємства. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2015. Вип. 2(1). С. 15-23. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Траєiv_2015_2\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Траєiv_2015_2(1)_4)
17. Кобець С. П., Ващенко О. М. Методичний підхід до оцінки економічного потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/80.pdf DOI: 10.32702/2307-2105-2021.6.78
18. Ажаман І. А., Жидков О. І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 22–25. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/7.pdf
19. Зінченко О. А. Основи управління якістю прибутку підприємства: монографія. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2011. 292 с.

REFERENCES

1. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2001). *The strategy-focused organization: How balanced scorecard companies thrive in the new business environment*. Harvard Business School Press.
2. North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
3. Chandler, A. D. (1962). *Strategy and structure: Chapters in the history of the industrial enterprise*. MIT Press.
4. Penrose, E. (2009). *The theory of the growth of the firm* (3rd ed.). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/0198289774.001.0001>
5. Barney, J. B., & Clark, D. N. (2007). *Resource-based theory: Creating and sustaining competitive advantage*. Oxford University Press.
6. Bertalanffy, L. von. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications*. George Braziller.
7. Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509–533.
8. Haibura, Yu. A. (2025). Finansovo-ekonomichniy potentsial pidpriemstva: sutnist i znachennia v umovakh nehatyvnykh vplyviv [Financial and economic potential of the enterprise: Essence and significance under negative influences]. *Podilskyi Visnyk: Silske Hospodarstvo, Tekhnika, Ekonomika*, (47), 1–11. <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2025-2.23>
9. Balakhonova, O. V. (2021). Uzahalnennia skladovykh ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva i mekhanizm yoho rozvytku [Generalization of the components of enterprise economic potential and the mechanism of its development]. *Market Economy: Modern Theory and Practice of Management*, 20(2(48)), 98–115. [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2021.2\(48\).243683](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2021.2(48).243683)
10. Bohma, O. S., Hanechko, I., & Lymar, V. (2022). Ekonomichniy potentsial pidpriemstva: zmist ta kliuchovi kharakterystyky [Economic potential of the enterprise: Content and key characteristics]. *Scientia Fructuosa*, 141(1), 58–68. [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(141\)04](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(141)04)
11. Vovk, O. M., & Dudik, A. O. (2020). Upravlinnia potentsialom rozvytku pidpriemstva: stratehichniy pidkhid [Management of enterprise development potential: A strategic approach]. *Economic Space*, (162), 53–56. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-9>
12. Vaskivska, K. V., Lozinska, L. D., & Halimuk, Yu. O. (2020). Ekonomichniy potentsial pidpriemstva v umovakh zmin: sut ta kharakterni osoblyvosti [Economic potential of the enterprise under conditions of change: Essence and characteristics]. *Efektivna Ekonomika*, (5). <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.7>
13. Turylo, A. M., Turylo, A. A., Korolenko, R. V., & Korolenko, S. M. (2022). Finansovo-ekonomichniy ta innovatsiino-investytsiinyi potentsial v aspekti stratehii rozvytku pidpriemstva [Financial-economic and innovation-investment potential in the context of enterprise development strategy]. *Bulletin of Kryvyi Rih National University*, (55), 110–113.
14. Oriekhova, A. I. (2018). Ekonomichniy potentsial pidpriemstva: sutnisni kharakterystyky ta strukturyzatsiia [Economic potential of the enterprise: Essential characteristics and structuring]. *Economy and Society*, (17), 308–313.
15. Ruzhytska, T. D. (2009). Sutnist ta skladovi elementy poniattia “ekonomichniy potentsial pidpriemstva” [Essence and components of the concept of enterprise economic potential]. *Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 5(2), 178–181.

16. Anisimova, O. M. (2015). Metodolohichniy pidkhid do otsinky konkurentospromozhnosti ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva [Methodological approach to assessing the competitiveness of enterprise economic potential]. *Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property*, 2(1), 15–23.
17. Kobets, S. P., & Vashchenko, O. M. (2021). Metodychnyi pidkhid do otsinky ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva [Methodological approach to assessing the economic potential of the enterprise]. *Efektivna Ekonomika*, (6). <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.6.78>
18. Azhaman, I. A., & Zhydkov, O. I. (2018). Sutnist ta struktura ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva [Essence and structure of enterprise economic potential]. *Economy and State*, (4), 22–25.
19. Zinchenko, O. A. (2011). *Osnovy upravlinnia yakistiu prybutku pidpriemstva* [Fundamentals of enterprise profit quality management]. Publishing House.

Olena Zinchenko, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance of Business Entities and Innovative Development, Kryvy Rih National University, Ukraine

Olha Anisimova, Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management Information Systems, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

Ievgeniia Mishchuk, Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Marketing, Accounting, Taxation, and Public Administration, Kryvy Rih National University, Ukraine

System for forming a mechanism for the development of an enterprise's economic and financial potential in the context of societal intellectualization and digitalization

Abstract

The article substantiates theoretical provisions for the systematic formation of a developing mechanism the economic and financial potential of an enterprise in the context of societal intellectualization and digitalization. Scientific approaches to defining the essence and structure of enterprise economic potential are analyzed, and an authorial interpretation of this category and its structural components is proposed.

The study develops authorial provisions according to which the developing mechanism the economic and financial potential is formed through the synergistic interaction of its financial and economic components, with an emphasis on utilizing the reserves and opportunities generated by intellectualization and digitalization processes. An integrated system for developing the economic and financial potential of an enterprise is proposed, taking into account dynamic societal changes within global digitalization and globalization trends. Key factors influencing the structure of the development mechanism at the stages of formation, identification, and utilization of existing potential are identified. The paper also visualizes an algorithm for the systematic formation of the mechanism for developing the economic and financial potential of an enterprise, which is based on considering influential factors, applying a set of managerial measures to regulate them, improving risk mitigation mechanisms, and enhancing enterprise adaptability in order to achieve sustainable competitiveness.

Results. Theoretical and methodological approaches to the systematic formation of a mechanism for developing the economic and financial potential of an enterprise under conditions of intellectualization and digitalization are revealed. The key influencing factors are identified, and the system for forming the development mechanism of enterprise economic and financial potential is visualized.

Keywords: development mechanism; economic potential; financial potential; management decisions; organizational component; enterprise competitiveness; influencing factors; development strategy formation algorithm; system; intellectualization; digitalization.

Cite as: Zinchenko, O., Anisimova, O., & Mishchuk, I. (2025). System for forming a mechanism for the development of an enterprise's economic and financial potential in the context of societal intellectualization and digitalization. *Economic analysis*, 35 (4), 374-385. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.04.374>